

Metodica predării istoriei

IMPORTANȚA PREDĂRII ISTORIEI ÎN ȘCOALĂ OGLINDITĂ ÎN DOCUMENTELE DE PARTID

VASILE M. CAMPEANU

În procesul de instrucție și educație a tinerei generații, studiul istoriei reprezintă un factor de cea mai mare importanță pentru edificarea omului făuritor al societății socialiste multilateral dezvoltate, capabil să înțeleagă și să explice legile obiective de dezvoltare a societății omenești și, în același timp, cu o înaltă conștiință politică, luptător activ pentru înfăptuirea liniei politice a partidului și statului nostru.

Cunoașterea de către fiecare tînăr a istoriei „cea dintîi carte a unei nații”, reprezintă temelia și izvorul integrării active în climatul spiritual al poporului din care face parte. Păstrînd și perpetuînd tot ce au creat mai valoros generațiile de înaintași, istoria, prin concluziile sale „va trebui să devină în școala noastră un factor esențial de educare patriotică a tinerelor generații, de dezvoltare a sentimentului de răspundere față de soarta națiunii noastre socialiste, a hotărîrii ferme a tuturor tinerilor de a-și închina toată energia, elanul, puterea de muncă și chiar viața, dacă va fi necesar, înfloririi și apărării patriei, salvării libertății, suveranității și integrității teritoriale, a cuceririlor revoluționare, socialiste, ale poporului”.¹

Rolul deosebit al istoriei în formarea omului nou este dovedit de atenția acordată slujitorilor ei de către conducerea partidului și statului nostru,² de

---

¹ Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la consfătuirea cadrelor didactice care predau științele sociale în învățămîntul superior*, 10 noiembrie 1972, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. VII, București, Edit. politică, 1973, p. 832.

² Nicolae Ceaușescu, *Raportul C.C. al P.C.R. cu privire la activitatea partidului în perioada dintre Congresul al VIII-lea și Congresul al IX-lea al P.C.R.*, 19 iulie 1965, în *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, vol. I, București, Edit. politică, 1968, p. 50—95; *Partidul Comunist Român — continuator al luptei revoluționare și democratice a poporului român, al tradițiilor mișcării muncitorești și socialiste din România*. Expunere la adunarea festivă organizată cu prilejul aniversării a 45 de ani de la crearea P.C.R., 7 mai 1966, în *op. cit.*, vol. I., 1968, p. 335—415; *Raportul C.C. al P.C.R. în perioada dintre Congresul al IX-lea și Congresul al X-lea și sarcinile de viitor ale partidului*, *op. cit.*, vol. IV. p. 248—349; *Expunere la consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural-educative*, 9 iulie 1971, în *op. cit.*, vol. VI., 1972, p. 196—258; *Expunere cu privire la programul P.C.R. pentru îmbunătățirea activității ideologice, ridicarea nivelului general al cunoașterii și educația socialistă a maselor, pentru așezarea relațiilor din societatea noastră pe baza principiilor eticii și echității socialiste și comuniste*, 3 noiembrie 1971, în *op. cit.*, vol. VI, 1972, p. 620—686; *Cuvîntare la consfătuirea cadrelor didactice care predau științele*

exigențele mereu sporite față de omul de la catedră în dubla lui ipostază de specialist și educator comunist.

Rezultă de aici câteva concluzii importante :

— *Necesitatea de a ne manifesta în munca noastră un înalt nivel de exigență, spirit partinic și principialitate marxist-leninistă pentru că „noi nu putem avea decît o singură istorie, o singură concepție despre istorie — materialismul dialectic și istoric ; nici un fel de altă concepție nu poate exista în predarea istoriei“* ;³

— *Rolul activ al istoriei în plămădirea conștiinței socialiste a tineretului patriei noastre ;*

— Prin această prismă rezultă necesitatea subordonării laturii *informative* a istoriei, scopurilor *formativ-educative* și *integrative* ;

— Istoria trebuie să reprezinte elementul de polarizare a tuturor achizițiilor elevului în procesul educației sale politico-ideologice.

— Predarea istoriei în școală trebuie să aibă, de asemenea, în vedere realizarea unor tot mai accentuate corelări intra și interdisciplinare atît cu scopul dezvoltării capacității integrative a elevilor cît și în direcția îmbunătățirii valențelor educative a acestui obiect de învățămînt. În acest sens, relevarea semnificațiilor materialist-dialectice și moral-politice a celorlalte obiecte de învățămînt trebuie să fie mereu impulsionată prin prezența activă a profesorilor de istorie în cadrul colectivelor didactice în care își desfășoară activitatea.⁴ Pornind de la prioritățile educative viguros trasate în documentele Plenarei C.C. al P.C.R. din 3—5 noiembrie 1971, ale Consfătuirii pe țară a cadrelor didactice care predau științele sociale în învățămîntul superior, din noiembrie 1972, învățămîntul istoriei s-a angajat ferm pe făgașul înnoirilor.

În activitatea de modernizare a învățămîntului, partidul pornește de la necesitățile sociale obiective în elaborarea profilului de om corespunzător sarcinilor construirii societății socialiste multilateral dezvoltate. Potrivit indicațiilor cuprinse în documentele de partid, acest efort trebuie orientat în direcția asimilării unei vaste culturi generale, a însușirii concepției materialist-dialectice despre lume și societate, domenii în care istoria își poate aduce o contribuție tot mai substanțială.

O deosebită importanță metodologică îl au documentele de partid referitoare la necesitatea abordării problemelor majore în cadrul lecțiilor, prin evitarea supraîncărcării elevilor cu date și idei nesemnificative.⁵

sociale în învățămîntul superior, 10 noiembrie 1972, în *op. cit.*, vol. VII., 1973, p. 822—842 ; *Cuvîntare la adunarea festivă consacrată aniversării a 80 de ani de la crearea partidului politic al clasei muncitore din România*, 30 martie 1973, în *op. cit.*, vol. VIII., 1973, p. 253—303 ; *Cuvîntare la adunarea populară de pe Cîmpia Libertății de la Blaj, consacrată aniversării revoluției de la 1848*, 17 mai 1973, în *op. cit.*, vol. VIII., 1973, p. 449—476 etc.

³ Nicolae Ceaușescu, *Expunere la consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activității politice și cultural-educative*, 9 iulie 1971, în *op. cit.*, vol. VI., 1972, p. 233.

⁴ Necesitatea acestui deziderat a fost subliniată încă în perioada interbelică, deși de pe poziții filozofice idealiste, de către pedagogul G. G. Antonescu (vezi : *Educația și cultura*, E.D.P., București, 1972, p. 103).

⁵ Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare cu privire la dezvoltarea și perfecționarea învățămîntului. Plenara C.C. al P.C.R.*, 8—19 iunie 1973, în *op. cit.*, vol. VIII., p. 635.

Studiul istoriei ne oferă nenumărate exemple de personalități istorice care exercită o puternică influență educativă asupra elevilor. Prezentarea lor într-o optică greșită prin sublinierea exagerată a meritelor sau calităților lor individuale, detașarea lor din contextul economic, social-politic, de masele populare sau clasele din rîndul cărora s-au ridicat ar însemna grave erori cu repercusiuni incalculabile asupra formării concepției materialist-istorice despre societate, ar însemna negarea rolului maselor populare în făurirea istoriei.

În această direcție, sublinierea permanentă a rolului progresist și determinant jucat de masele populare, de forțele progresiste în înlăptuirea tuturor transformărilor revoluționare și raportarea personalităților istorice la modul în care s-au identificat și au servit intereselor și aspirațiilor poporului, oferă cel mai just instrument de apreciere a lor.⁶

Istoria patriei noastre este bogată în evenimente care dovedesc legătura strînsă între personalitățile istorice și masele populare. Primesc puternice valențe patriotice faptele de arme săvîrșite de oștenii conduși de Basarab I în lupta pentru apărarea vetrei străbune abia înfiripate într-un stat, sau pildele de patriotism ale glorioșilor domni Mircea cel Bătrîn, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul sau Ion Vodă cel Viteaz care, în condiții foarte vitrege, sprijiniți de dragostea de libertate și vitejie a poporului român au dobîndit victorii strălucite împotriva dușmanilor țării.

Dar, trebuie să avem în vedere faptul că tineretul școlar trăiește intens în contemporaneitate avînd un interes din ce în ce mai mare pentru viitor. Cu alte cuvinte, „paseismul nu este propriu generației actuale a tinerilor, decît cu titlu de excepție...”, exemplele trecutului istoric nu mai au, spontan, forța de atracție și de convingere pe care o exercitau asupra generațiilor anterioare”.⁷ Exemplele din trecut, oferite de lecțiile de istorie veche sau medie, sînt concurente de realitățile epocii contemporane și de perspectivele de viitor ale progresului uman.⁸

Din aceste motive, în documentele de partid s-a subliniat, de nenumărate ori, modul cum trebuie privită și studiată istoria: în primul rînd, ca mijloc de cunoaștere a trecutului, mai ales a elementelor de înălțare și împlinire, în al doilea rînd, ca o cale de înțelegere mai clară a prezentului și de scrutare a viitorului.⁹

În felul acesta, știința istoriei ca obiect de studiu în liceele și școlile de cultură generală va putea fi legată de practica vieții sociale, de cerințele concrete ale dezvoltării societății.

Dar toate aceste potențe educative ale studiului istoriei nu pot deveni realități decît numai prin munca profesorului.¹⁰ Sînt nenumărate exemple de

⁶ Nicolae Ceaușescu, P.C.R. — *continuator al luptei revoluționare și democratice a poporului român, al tradițiilor mișcării muncitorești și socialiste din România*, Expunerea la adunarea festivă organizată cu prilejul aniversării a 45 de ani de la crearea P.C.R. — 7 mai 1966, în *op. cit.*, vol. I., 1968 p. 336—339.

⁷ Camil Mureșan, *Dezbatere: Funcția educativ-civică a istoriei*, în „Anale de istorie”, XIX, 2, 1973, p. 51.

⁸ *Ibidem*.

⁹ Aron Petric, *Dezbatere: Funcția educativ-civică a istoriei*, în „Anale de istorie”, XIX, 2, 1973, p. 54.

¹⁰ Aurel Iordănescu, *Profesorul — factor hotărîtor în promovarea învățămîntului istoriei*; în „Studii și articole de istorie”, XX, 1972, p. 76.

profesori care reușesc, prin lecțiile lor, să îmbine în mod armonios trecutul glorios cu prezentul istoric, educînd tineretul școlar în spiritul cerințelor de dezvoltare a societății socialiste multilateral dezvoltate.

Plecînd de la acest aspect, profesorul de istorie trebuie să acorde o importanță deosebită istoriei moderne și contemporane a patriei, subliniind modul în care P.C.R., pe baza ideilor marxism-leninismului, a devenit continuatorul luptelor seculare duse de poporul român pentru neatîrnarea țării, pentru formarea națiunii române și a statului național unitar, pentru accelerarea progresului social și înaintarea României pe calea civilizației.

În acest scop, considerînd ca fiind necesară, unii profesori de la liceele din județul Sibiu au introdus în cadrul orelor de recapitulare finală, la istoria României, tema : „*Partidul Comunist Român — continuator al tradițiilor revoluționare și al mișcării socialiste, conducător al poporului român pe drumul construirii socialismului*” (anul IV)¹¹. Pentru buna desfășurare a lecției, elevii au fost solicitați să revadă programele revoluțiilor de la 1848 din țările române, expunerea de motive și programul P.S.D.M.R., din aprilie 1893, multiplicat după anexele lucrării lui Titu Georgescu : *De la revoluționarii democrați la făurarii Partidului Comunist Român*, hotărârile Conferinței Naționale a P.C.R. din octombrie 1945, precum și extrase din Expunerea secretarului general al Partidului Comunist Român, tov. Nicolae Ceaușescu, din 7 mai 1971 referitoare la programul făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate. De asemenea, s-a pus la dispoziția elevilor, pentru pregătire, cabinetul de științe sociale care dispune de un bogat material documentar și ilustrativ cu privire la această problemă. S-a cerut elevilor să facă propuneri pentru elaborarea planului discuțiilor. Iată câteva : Crearea P.C.R. — etapă superioară în dezvoltarea mișcării muncitorești ; P.C.R. — conducătorul luptelor greviste din anii crizei economice ; Lupta P.C.R. împotriva creșterii pericolului fascist, etc. După cum se remarcă, gradul de generalizare a problematicii a fost limitat de lecțiile parcurse și însușite de elevi.

Pe baza acestor propuneri, profesorul a elaborat un plan *problematizat* și structurat pe idei generale :

— Urmăriți modul în care programul P.S.D.M.R. din aprilie 1893 reflectă preluarea ideilor revoluției burgeo-democratice de la 1848. Sesizați aspecte noi în acest program și explicați motivele introducerii lor ;

— Spiritul internaționalist al mișcării muncitorești din patria noastră ;

— Preluarea ideilor de independență, suveranitate și unitate națională de către clasa muncitoare și P.C.R. Manifestarea lor în politica internă și externă a țării noastre ;

— P.C.R. — conducător al poporului român în lupta pentru înlăturarea orînduirii capitaliste și construirea societății socialiste multilateral dezvoltate.

Deși au existat și alte posibilități de abordare a ei — astfel concepută și desfășurată pe durata a două ore — lecția a oferit numeroase avantaje :

— Posibilitatea realizării, în bune condiții, a scopului propus : *educarea elevilor în spiritul patriotismului socialist și al internaționalismului prin sublinierea viguroasă a faptului că, clasa muncitoare și Partidul Comunist Român sînt*

¹¹ Menționăm în acest sens activitatea desfășurată de profesorul Vasile Crișan de la Liceul de cultură generală din Săliște, în anul școlar 1972/1973.

moștenitorii firești ai tradițiilor progresiste ale poporului, concretizându-le la parametrii superiori în condițiile zilelor noastre.

(În felul acesta se realizează „spiritul partinic, militant ce trebuie să anime lecția de istorie“¹²).

— Posibilitatea legării permanente a generalului de particular prin exemplificarea modalităților concrete de manifestare a acestor idei în decursul diferitelor evenimente sau etape ale istoriei poporului nostru ;

— Cadrul de pregătire și desfășurare, tehnologia¹³ folosită, *presupune o sinteză* a laturii aplicative de realizare a educației politico-ideologice a elevilor, de abordare metodică a lecțiilor de istorie.

Folosindu-se metoda *problematizării*, aceasta a constituit un bun mijloc de activizare a elevilor, în cazul nostru nu numai în cadrul lecției ci și în *faza de pregătire a ei*. De asemenea, concepînd introducerea *documentelor în lecție* nu ca *element* de ilustrare a unei afirmații ci ca obiectiv de *analiză critică*, de *compararea lor*, de *formulare a unor concluzii*, profesorul a reușit să îmbogățească această metodă cu noi valențe.

În același timp, valoarea educativă și integrativă a documentelor de partid nu se poate limita numai la folosirea lor de către profesori în cadrul lecțiilor de istorie. Nu trebuie să se urmărească în primul rînd transmiterea de informații prin lectura documentului, ci lectura unui document de partid este chemată să dezvăluie aspecte noi asupra lucrurilor cunoscute și să lumineze din unghiuri noi, poate inedite, aceste lucruri. De asemenea, prin intermediul documentelor de partid trebuie să formăm la elevi o viziune încheșată despre dezvoltarea societății, pentru ca ei să ajungă la o înțelegere materialistă a istoriei contemporane „cu premisele pe care aceasta le creează pentru înțelegerea materialistă a istoriei în ansamblu“¹⁴.

Documentele de partid folosite în lecții au rolul nu numai de descriere a faptelor istorice, ci cu ajutorul lor se face și aprecierea și interpretarea acestor fenomene, într-o concepție unitară care abordează de pe poziții avansate tot ceea ce e legat de evoluția societății.¹⁵

Numai profesorul comunist, militant multilateral pe frontul ideologic, încrezător în viitorul comunist al patriei, poate transmite elevilor din filonul convingerilor sale, influențînd și modelînd conștiințele în formare ale elevilor pe care societatea i-a încredințat spre educare.

¹² Ștefan Ștefănescu, *Racordarea trecutului la necesitățile prezentului*, în *Tribuna școlii*, X, 23 iulie 1971, p. 6.

¹³ Mircea Malița, *Renovarea pedagogiei și a educației în spiritul științei moderne*, în *„Revista de pedagogie“*, I, 1971, p. 24.

¹⁴ Constantin Vlad, *Folosirea documentelor de partid în predarea științelor sociale*, în *Exigențe noi în metodică predării științelor sociale*, „Forum“, Științe sociale, anul IV, 1, 1972, p. 17.

¹⁵ *Ibidem*.